

DESPRE NEOLOGISME ȘI NEOLOGIE

Ileana Busuioc

Universitatea din București

1. Ce este un neologism?

Aparent, ce poate fi mai ușor de explicat decât sensul acestui cuvânt atât de transparent? Căci *neo*=„nou”, iar *logos*=„cuvânt”, astfel încât oricând se poate oferi o definiție satisfăcătoare și comodă de genul „un neologism este un cuvânt nou, care nu exista înainte în limbă, sau un cuvânt deja existent, dar care primește un sens nou”. Dar la o analiză mai atentă ne dăm repede seama că, dincolo de formula definitorie foarte comodă, în momentul în care abordăm această problematică în profunzimea ei, survin întrebările, neclaritățile, dificultățile. În lucrarea lor despre neologisme Jean Prouvost și Jean-François Sablayrolles¹ situează aceste dificultăți pe două paliere (a căror problematică ne propunem să o atacăm mai departe în acest articol, în special în perspectiva limbii române): conceptul <neologism> este mult mai complex și nu poate fi cuprins, delimitat prin eticheta atât de simplă a „noului” iar dincolo de neologism cercetătorul care ar vrea să-l definească/descrie, este confruntat cu un proces, nu mai puțin complex, și anume acela de formare a acestor noi unități lexicale, pe care nu îl poate trece cu vederea și nici nu trebuie să-o facă. În ceea ce privește primul palier, intervin în primul rând dificultățile legate de datare; autorii menționați mai sus propun să se ia în considerare un „sentiment al neologiei”; or, acesta este foarte fluctuant: dacă la mijlocul secolului trecut acesta avea o valoare de 10-15 ani, în prezent nu ar fi foarte prudent din partea lexicografilor să propună un dicționar de neologisme care să recenzeze unități lexicale mai „vechi” de cinci ani. Mai trebuie spus că neologismele „îmbătrânesc” repede și dispar poate și pentru că se difuzează foarte rapid: un studiu efectuat în Germania arată că, în cazul terminologiilor tehnice, dacă în secolul al XIX-lea durata medie de viață a unui termen era de 30 de ani, în anii '30 ai secolului trecut ea era deja de doar un an, uneori și mai puțin². În universul nostru marcat de instantaneitatea comunicării, ceea ce înseamnă și difuzarea foarte rapidă, dacă nu instantanee, a cuvintelor noi, durata sentiment neologic se restrânge prin urmare drastic. Cât despre al doilea palier, procesul de inovare de care se leagă funciar conceptul de neologism, este un fenomen natural în fiecare limbă, dar și cu

determinări foarte complexe în zilele noastre: el este un fenomen natural, căci evoluția și însăși comunicarea umană trece prin necesitatea inovației lexicale; de altfel, prin structura lor, toate limbile sunt sisteme articulate astfel încât să permită creativitate, și nu numai cea lexicală, prin intermediul unor mecanisme care operează fie la nivelul formei, fie la nivel semantic. Dar este și un proces care începe să fie supus reglementărilor, necesare, epoca noastră fiind martor al dezvoltării, pe lângă alte politici, a politicii lingvistice.

2. Ce este neologia?

Neologia presupune inovație, creativitate lexicală cu respectarea regulilor de producere a unităților lexicale incluse în sistemul lexical al limbii în care are loc procesul de creație, ceea ce implicit arată de ce nu sunt de dorit împrumuturile; ea trebuie considerată le dintr-o perspectivă mai dinamică, în care sunt capacitate disponibilitățile de înnoire ale fiecărei limbi. De asemenea, neologia trebuie să funcționeze atunci când există necesități denominative, adică în cazul vidului terminologic. Paralel (așa cum literatura de specialitate vorbește de lexicologie și lexicografie, de terminologie și de terminografie), se dezvoltă în prezent neografia și anume activitatea de identificare, de inventariere, de descriere și de difuzare a neologismelor. Anumiți specialiști mai stabilesc, de asemenea, o distincție și între neologie și neologism, care este neologie aplicată la limbajele specializate și privește în mod anume crearea de cuvinte specializate (care sunt specifice și funcționează în cazul comunicării la nivelul unei științe, discipline, tehnologii etc, deci al unui anumit domeniu de aplicație), adică termeni noi. Nu trebuie să uităm și faptul că în definirea neologiei trebuie incluse și tehnicile, procedeele de formare a unităților lexicale noi.

Literatura de specialitate³ identifică de obicei două tipuri de neologie: cea numită „primară”, situație în care se oferă o soluție atât pentru un vid conceptual, cât și pentru un vid terminologic: crearea unei unități lexicale noi, într-o limbă anume, însoțește crearea unui concept nou; cel mai frecvent, putem vorbi de neologie primară în cazul laboratoarelor de cercetare, în cazul fabricării de produse noi etc.; eurolectul este, de asemenea, un caz aparte și bine structurat de neologie primară: realizarea Uniunii Europene a însemnat crearea unui aparat conceptual nou pentru care a fost nevoie să se inventeze și etichete lingvistice: **ombudsman, acquis comunitar, guvernanță**... Mai adesea însă avem de a face cu terminologia traductivă, situație în care conceptul există deja, o unitate lexicală corespunzându-i

într-o limbă (limbă sursă) iar unitatea nouă este creată în altă limbă (limbă țintă); pot exista, în fiecare țară, organisme cu atribuții precise în activitatea terminologică a căror sarcină este să identifice situațiile de vid terminologic neînsoțit de vid conceptual și să propună echivalente în limba țării respective sau să respingă împrumuturile barbarisme ori calcurile care nu se integrează corespunzător în limba țintă, dar cel mai adesea forma cea mai naturală de neologie traductivă este însăși activitatea de traducere, traducătorii fiind printre primii care se confruntă cu termeni noi în limba sursă și pentru care activitatea specifică meseriei lor îi obligă să identifice corespondențe. Avantajul constă în faptul că aceste neologisme sunt găsite și apar într-un context real de comunicare și vor circula în texte de specialitate care le asigură legitimitatea și consacrarea. Dar există și dezavantaje: din cauza constrângerilor temporale, traducătorii nu au timpul necesar tratării atente a acestor situații iar soluțiile lor neologice nu sunt întotdeauna cele mai bune (s-a constatat că cele mai multe neologisme de traducător sunt sintagme, de fapt mici definiții ale conceptelor respective).

2. 1. Neologie și extralingvistic

Louis Guilbert⁴ considera că lexicul (și unitățile nou create) trebuie constant pus în legătură cu universul lucrurilor, cu modul de gândire, cu toată evoluția lumii și a societății; nu trebuie așadar să ne mire multiplicarea vertiginoasă a neologismelor în epoca noastră când lumea se află într-o expansiune constantă și trăiește într-un ritm puternic accelerat. Societatea noastră este o societate a informației, a comunicării, iar conținuturile lingvistice sunt puternic influențate de acest lucru. În ceea ce privește neologia, sunt în general evocați următorii factori extralingvistici care o influențează:

a. progresul, diversitatea și complexitatea tot mai mare a tehnologiilor: inovația tehnică duce la inovație lexicală în sensul că un domeniu nou, o disciplină nouă, o tehnologie nouă apar împreună cu terminologiile lor respective;

b. schimbările de ordin politic și social (eurolectul, despre care vorbeam mai sus, este o terminologie influențată de complexitatea fenomenului UE și are efecte și în România, efecte care s-au făcut resimțite imediat după ce țara noastră și-a făcut cunoscută intenția de aderare la structurile europene: schimbul de informații a dus la o amplă mișcare neologică, accentuată ulterior de munca de traducere a acquis-ului comunitar; se poate spune chiar că a fost un stimulent și a sensibilizat factorii politici

și publicul față de problemele politicii lingvistice, ca rezultat, o mare bază de date terminologice creată de Departamentul de Coordonare a Traducerilor din cadrul Institutului European din România care a tezurizat, dar a și pus în circulație o serie de neologisme);

c. influența mass media, ca un fel de barometru al stării lexicului unei limbi și care este locul utilizării creative a fondului lexical (mai ales în domeniul publicitar care stimulează și latura ludică a invenției lexicale);

d. importanța terminologiilor de „firmă” (de exemplu, termenii noi aduși de Windows, începând cu celebra **fereastră**, dar și: **foaie de calcul, casetă de dialog, registru de lucru, macrocomandă**);

e. mentalitatea „politically correct” care generează serii lexicale paralele cu tendința de a înlocui termenii utilizați anterior și impregnați de conotații depreciative: **nevăzător, persoană cu handicap, uniune consensuală, agent de salubritate, câini comunitari**.

2. 2. Neologie și lingvistică

În procesul de neologizare - mai ales în ceea ce privește neologismele -, care este un proces denominativ, funcționează anumite mecanisme, care sunt de natură lingvistică, discutate amplu de Ph. Thoiron, P. Arnaud, H. Béjoint, Cl. Boisson⁵. Plecând de la relația termen/concept și de la postulatul că un concept este rezultatul unui decupaj conceptual specific ceea ce face posibilă analiza lui în unități mai mici, și anume trăsăturile conceptuale, și că un termen, la rândul lui, este constituit din elemente denominative, aceștia arată că, în mod ideal, fiecărei trăsături conceptuale ar trebui să-i corespundă un element denominativ; în realitate, în urma operațiunii denominative se recurge numai la un subansamblu de trăsături conceptuale, multe altele rămânând nerealizate în plan denominativ. Evident, de la o limbă la alta, trăsăturile conceptuale ales pentru actualizarea în elemente denominative sunt diferite. Autorii preiau exemplul lui Pottier din *Sémantique générale* (1992) și arată că, spre exemplu, conceptul POMPIER are următoarele trăsături conceptuale: 1. persoană // 2. a lupta împotriva/a stinge // 3. foc // 4. (cu) pompa, furtunul; în germană și engleză sunt reținute 3-2-1 – **Feuerwehrmann, firefighter** (sau numai 3-1: **fireman**) iar în franceză, spaniolă și română – 4-1 – **pompier, bombero, pompier**. De asemenea, conceptul RIGLĂ DE CALCUL prezintă următorul profil denominativ:

EN: **slide rule** RIGLĂ // A CULISA, A ALUNECA

FR₁: **regle a calculer** RIGLĂ // A CALCULA

FR₂: **regle logarithmique** RIGLĂ // LOGARITMICĂ

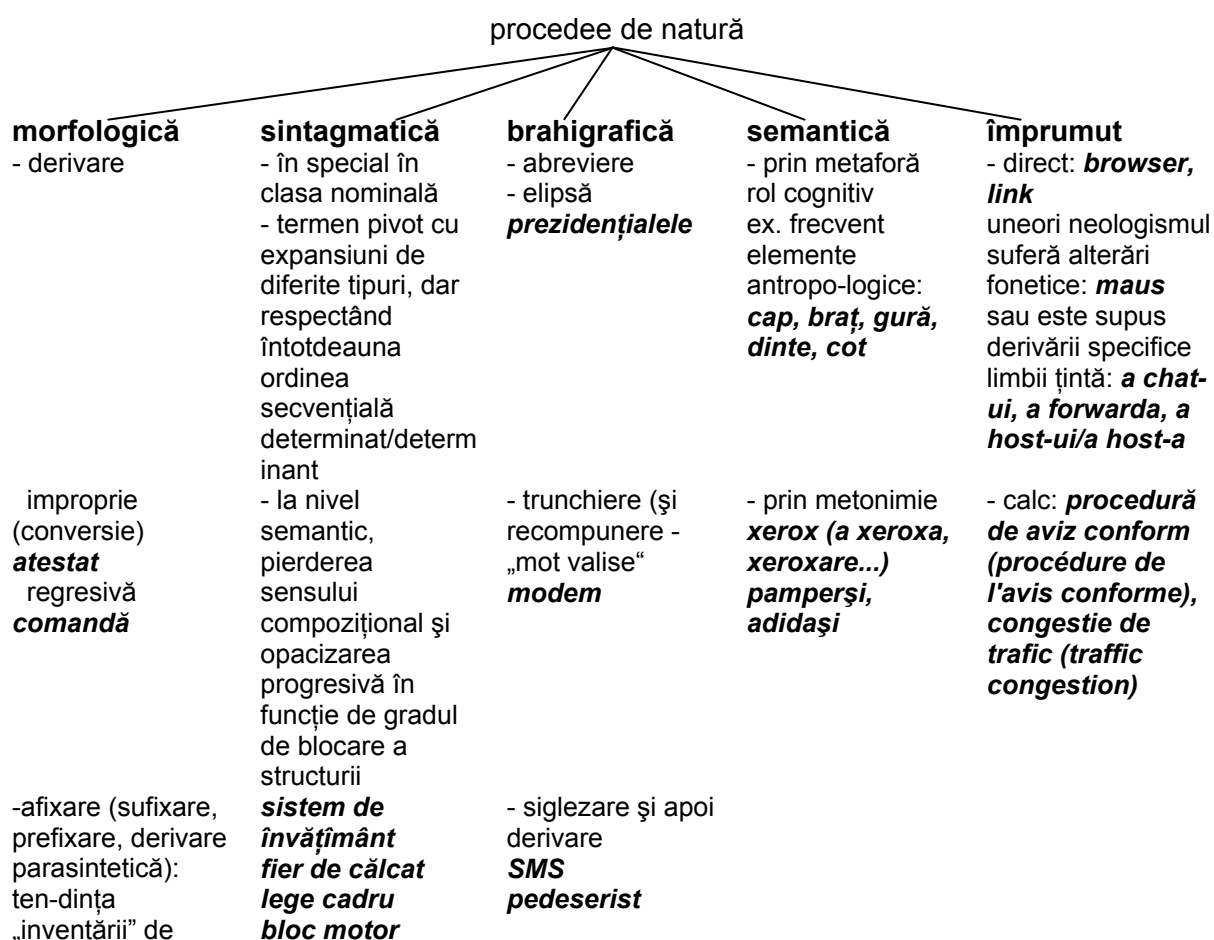
IT: **regolo calcolatore** RIGLĂ // A CALCULA

DE: **Rechnenschieber** CULISOR // CALCUL

RO: **riglă de calcul** RIGLĂ // A CALCULA ...

(un termen arab utilizat în Liban actualizează trăsăturile: RIGLĂ // CARE SERVEȘTE INGINERULUI).

Există scheme terminogenice preferențiale în funcție de câmpurile terminologice sau de diferitele limbi/familii de limbi, sarcina neologului constând tocmai în a le aplica în mod corect. Aceste scheme se bazează pe procedeele de îmbogățire a fondului lexical care fac obiectul de studiu al lexicologiei, cu particularitatea că, spre deosebire de unitățile lexicale, unitățile terminologice sunt motivate iar rolul terminologului neolog este de a stăpâni morfologia lexicală și de a o orienta spre realizarea unor neologisme „fericite”. Putem reprezenta aceste procedee, foarte sintetic, prin următoarea schemă:

afixe (ex. sufixul **șurubelniță cap**
-**ciel** din seria de **cruce**
termeni informatici
francezi)
-confixare:
formanți savanți
folosiți pre-
ferențial pentru a-
numite câmpuri
terminologice (de
origine
preponderent
greacă în
medicină, de
exemplu)

2. 3. Neologie: creativitate-uz-normă

Creativitatea lexicală accentuată din epoca noastră poate avea și dezavantaje: se ajunge la prea multe neologisme, utilizatorul este bombardat și nu mai știe ce să aleagă. În multe țări, neologia se înscrie într-un program mai larg, al unei anumite „politici lingvistice” cu caracter național și gândite la nivel de stat. Această intervenție asupra limbii (asupra statutului sau corpusului ei, asupra limbii curente sau a limbajelor de specialitate) susține, de regulă, un proiect politic, social-economic prin adoptarea unei strategii de producere și „implantare” a termenilor în toate sectoarele de activitate, o muncă de adevărat „marketing lingvistic”.

2. 3. 1. Standardele ISO privind neologia

Comitetul ISO pentru terminologie (celebrul TC 37 creat de E. Wüster) propune într-unul din standardele de bază, și anume acela privind activitatea terminologica (în mod paradoxal, aceste standarde nu au fost traduse în românește), mai multe standarde pentru creația neologică.

1. În primul rând, sunt de preferat termenii creați în limba națională celor împrumutați dintr-o altă limbă.

2. **Transparența.** Un termen este considerat transparent atunci când conceptul pe care-l desemnează poate fi dedus, cel puțin parțial, fără definiție. Altfel spus, sensul apare din chiar morfologia lui. Natura referentului și relațiile sale inter-naționale sunt exprimate prin structuri denominative descriptive, chiar explicative.

Pentru a crea un termen transparent, trebuie ca o trăsătură de bază, distinctivă a referentului să apară în structura sa: **maladia vacii nebune** este transparent față de **boala Creuzfeldt Jakob**.

3. **Consecvența.** Terminologia unui anumit câmp trebuie să fie un sistem terminologic coerent, corespunzător unui anumit sistem noțional, nu un inventar arbitrar. Termenii noi trebuie să se integreze în acest sistem, preluând un anumit **model formal**:

[farmacologie, antibiotice]: **penicilină, ampicilină, oxacilină...** sau **streptomicină, canamicină, vibramicină...** etc. Orice denumire a unui nou tip de antibiotic va trebui să fie consecventă cu acest model (final în **-ilină** sau **-icină**)

4. Conformitate / Adecvare

Termenul propus trebuie să adere la o structură de semnificații proprii comunității lingvistice respective, pentru a se evita orice posibilă confuzie. Formarea unui neologism presupune o întrepătrundere a motivațiilor creatorului și a interlocutorilor din același mediu lingvistic. Șansele de a fi adoptat și întrebuințat în situații de comunicare proprii domeniului depind de aceasta:

termenul **energie atomică** este considerat confuz, deoarece poate lăsa se înțeleagă că energia este creată de atom; îl înlocuiește un termen științific mai precis: **energie nucleară**.

De asemenea, termenul trebuie să aibă un sens cât mai neutru cu putință, lipsit de orice conotație, mai ales negativă:

în limba engleză (ca și în franceză, de altfel) **genetic manipulation/manipulation génétique** a fost înlocuit cu **genetic engineering/ingénierie génétique, génie génétique**, eliminându-se astfel conotația negativă a cuvântului **manipulation**.

4. **Economie de mijloace lingvistice.** Un termen trebuie să fie cât mai concis, mai ales în comunicarea orală. Nevoia de concizie intră deseori în conflict cu nevoia de precizie. De unde aplicarea frecventă a procedeelelor de reducere formală (abreviere), care au însă ca efect reducerea, de multe ori la zero, a transparenței termenului.

5. **Derivabilitatea.** Au prioritate formele productive, care permit alcătuirea unor paradigme derivaționale (conform sistemului limbii):

în engleză au existat două neologisme concurente: **herb** vs. **medicinal plant**; **herb**, cu paradigma sa derivațională **herbaceous, herbalist, herby** a fost preferat, **medicinal plant** fiind derivațional neproductiv

6. **Corectitudinea lingvistică.** Neologismele trebuie să fie create în conformitate cu normele morfologice, morfosintactice și fonologice ale limbii în care vor funcționa. Inovația este potențial conținută în limbă. O unitate lexicală nouă se construiește întotdeauna pornind de la o formă deja existentă și cu elemente și strategii de formare aparținând sistemului limbii respective. În plus, fiecare disciplină are nu doar un sistem de noțiuni, dar și propriile matrice generatoare de terminologie, care conduc spre anumite procedee.

3. Neologia în România

Ca peste tot, și la noi instanțele creatoare, mai ales în ceea ce privește neologismii, sunt, pe de-o parte specialiști din diferite domenii de aplicație și, pe de alta, filologi, lexicologi/lexicografi sau traducători. Apar două situații tip de vid terminologic.

- conceptul este importat și apare nevoia, puțin decalată în timp, a unui termen; cel mai adesea factorii de creație sunt specialiștii domeniului respectiv — cunoscători ai limbilor de circulație și cititori de mari cantități de texte de specialitate în alte limbi decât cea maternă —, ca primi utilizatori ai conceptului. Uneori invenția poate reveni traducătorilor, dar, ca tehnică de lucru în general acceptată și utilizată de traducătorii buni profesioniști, aceștia nu vor trece la crearea unor unități noi fără a fi consultat documente referitoare la conceptul neacoperit terminologic elaborate în limba română sau măcar a unuia, dacă nu a mai multor specialiști ai domeniului. Nici unii, nici alții nu vor avea timpul necesar unei reflecții asupra implicațiilor și cerințelor activității neologice pentru că au nevoie stringent de un termen, condiție a comunicării. De aceea vor alege soluțiile de minimă rezistență, împrumutul direct sau calculul.

Împrumutul — uneori soluția este viabilă, de cele mai multe ori însă nu. Pentru că, în mod evident, forma de împrumut nu este întotdeauna ușor de adaptat particularităților fonetice, morfologice și sintactice ale limbii țintă. Dar în momentul creației neologice, specialiștii nu văd decât impedimentul lipsei unui termen de care au nevoie, nu pot anticipa repercusiunile unui act denominativ ratat. Astfel, în română, apar neologisme greu de pronunțat cum este **shareware**, unde, dacă în aceeași paradigmă secvența **-ware** a putut fi lăsată de-o parte (cu o mare pierdere în ceea ce privește consecvența: în engleză există o întreagă serie de -

ware denumind concepte care aparțin unei rețele conceptuale a domeniului informaticii) generând **hard**, **soft**, termenul trebuie pronunțat, anevoie, ca atare și va fi, probabil supus unor alterări fonetice; apar termeni în cazul cărora, sub influența pronunției, există ezitări la grafie și termeni concurenți: **mouse** și **maus**, **bodyguard** și **bodigard** sau invers, există ezitări la pronunțare [friteusă] sau [fritoeză], [computer] sau [compiutăr]; există și situația în care lucrurile se complică prin caracteristicile morfologice ale limbii române: este vorba de aplicarea unui gen, de articolul hotărât care este enclitic, de flexiunea după caz și după număr: termeni ca **mouse site** (de gen neutru cu formă de masculin la singular, dar terminați în vocală), se articulează și flexează dificil și în multiple feluri, în funcție de utilizatori. Recomandarea recent apărutului DOOM de a articula obișnuit dacă partea finală a cuvântului se pronunță așa cum se scrie: **brokerul**, **linkul**, **curriculumul** și de a separa cu liniuță cuvântul de terminație dacă partea finală se pronunță altfel de cum se scrie: **mouse-ul**, **show-ul**, **site-ul** este extrem de superficială și neconstructivă. Există și situația combinată, care apare, mai ales în jargonul profesioniștilor, când, paralel cu un împrumut direct sau un calc funcționează un termen alterat, forțat chiar să intre în tiparele morfologice ale românei: de exemplu **a șerui** pentru **a partaja**, **a clică** în paralel cu **a face clic** și mai colocvialul **a da clic**⁶. În toate aceste cazuri există riscul ca, pe măsură ce termenul va fi tot mai mult „adaptat“ el să devină din ce în ce mai opac, mai nemotivat, utilizatorii nemaiputând recunoaște nici măcar termenul din limba străină de împrumut pentru a avea o raportare la concept. De asemenea, împrumutul trebuie efectuat cu grijă pentru că uneori, din cauză că cel care l-a efectuat nu stăpânește poate bine limba sursă, se ajunge la redundanțe conceptual supărătoare: este cazul banalelor **sticksuri** sau **chipsuri** în care termenul din limba sursă este deja flectat la plural, așa încât terminațiile românești de plural sunt inutile. Poate că mai fericită este soluția românizării acestui plural, ca în **pampersi** (pentru care se putea folosi și sintagma **scutece de unică folosință**), deși majoritatea împrumuturilor, în special din engleză, limbă cu nominale fără gen, iau o formă de neutru.

Un caz simptomatic de împrumuturi masive este cel al comunicării în cadrul forumurilor în care un român de rând poate avea impresia că nu se vorbește limba sa maternă, apar timid și adaptări la română, creații în spiritul limbii noastre,

absolut posibile, cum este **taifas** pentru **chat** și chiar juxtapunerea, după modelul englez, **textaifas**, dar, probabil din snobism, acestea sunt sistematic respinse.

Calcul (traducerea literală) — și aici, cu toate că există situații fericite, cel mai adesea, mai ales în cazul termenilor complecși, structura limbii de împrumut este un fel de ecran matifiant, considerându-se că nu trebuie modificată cu nimic. Astfel, structura destul de productivă în franceză de juxtapunere a două substantive, fără ca al doilea să fie o apozitie, prin estomparea prepoziției care le lega, este extinsă abuziv în română; iată câteva exemple din catalogul Cora pentru perioada 3-15 noiembrie: **folie alimente**, **set 100 lumânări pastile**, **ghirlandă brad**, **cizmuliță blană cu steluțe gliterate**. Dacă în exemplele de mai sus, conceptul este cât de cât recuperabil, în cazul următor, de data aceasta de calc din engleză, în domeniul medicinei, este aproape imposibil pentru un necunoscător al englezei să înțeleagă despre ce e vorba, atât din cauză că această structură nu e specifică românei, dar și pentru că s-a abuzat de calcuri, chiar falși prieteni: **tuberculoză multidrog rezistentă (drog pentru drug care înseamnă medicament)**, **trial clinic randomizat** (studiu în care pacienții care vor urma o medicație sunt repartizați aleator, prin tragere la sorți, în grupuri, pentru a se putea compara rezultatele tratamentului), **condiție severă a pacientului**. În alte cazuri este vorba pur și simplu de traducerea termenului, fără a se ține seama de valențele acestuia: este cazul substantivului **prioritizare**; deși prost construit (în engleză putem identifica paradigmele derivaționale **prior / prioritize** sau **prioritise / prioritization** ca și cea **prior / priority**, dar în română există doar **prioritate** și **prioritar**, împrumutate din franceză; chiar dacă am reconstitui derivarea, sufixul **-iza** ar trebui aplicat adjectivului și am obține **prioritarizare**), destul puțin motivat și deci opac, termenul a devenit un fel de *fac totum* și există **prioritizarea aspectelor de mediu**, **prioritizarea opțiunilor**, **prioritizarea problemelor**, **prioritizarea beneficiilor ecologice**, **prioritizarea transportului în comun**, **prioritizarea nevoilor cetățenilor**, care ar putea însemna „stabilirea unor priorități în ceea ce privește...”, dar și **prioritizarea obiectivelor**, **prioritizarea cheltuielilor**, **prioritizarea traficului**, **prioritizarea pachetelor**, **prioritizarea apelurilor**, care ar putea însemna „stabilirea unor ... prioritare“.

Neologismele traductive pot aparține bineînțeles și traducătorilor; faptul că nu am menționat exemple problematice în acest caz nu înseamnă că vidul terminologic este cel mai bine compensat de către traducători: dacă, în cazul

specialiștilor domeniului în care se manifestă vidul terminologic, riscul este al unei inadecvări în ceea ce privește funcționarea lingvistică, în cazul traducătorilor, mai puțin specializați în diferite domenii, cât în limbi străine, apare riscul inadecvării față de materialul conceptual: unele soluții ale traducătorului pot fi foarte corecte, chiar elegante și în spiritul limbii țintă, dar incorecte conceptual; de exemplu, într-un text privind sistemele avansate de comunicare pe vehicule în care se folosesc telefoane mobile, dar și programarea pe calculator, termenul **keyboard** poate fi echivalat fie prin **panou** (dacă aparține telefonului), fie prin **tastatură** (dacă aparține calculatorului) iar contextele nu pot fi întotdeauna edificatoare. În ambele cazuri însă există riscul ca alți specialiști, din alte centre de cercetare, alți traducători, din alte birouri de traducere, să fi efectuat același act denominativ, dar să fi ajuns la alte rezultate, lucru foarte firesc. În acest caz, se creează termeni concurenți care, în loc să asigure coerența, consistența, precizia terminologiei respective, vor duce la fluctuații terminologice⁷ care nu fac decât să îngreuneze comunicarea.

b. Situația de vid terminologic este anticipată, sau oricum sesizată aproape concomitent cu preluarea conceptului și, conform principiilor și metodologiei organizării terminologice, se acționează în mod coordonat. Pentru aceasta, presupunem că există deja o infrastructură, materializare a unei voințe de susținere a limbii manifestată la nivelul întregii comunități lingvistice și susținută de organisme create tocmai în acest scop. Presupunem deci că există comisii de terminologie pentru diferitele domenii de activitate sau ale cunoașterii umane, că există o instanță normativă din punct de vedere strict lingvistic și că la nivel social și politic există posibilitatea reglementării funcționării limbii. Din păcate, în România, situația este destul de confuză, existând mai multe organisme care ar putea reglementa aceste probleme, dar care nu-și asumă răspunderi în acest sens. Acest lucru creează insecuritate lingvistică, atât pentru vorbitorii nativi, cât, mai ales, pentru traducători.

O ultimă constatare, în loc de concluzie: se pare că în cazul românei, sau al sentimentului neologic în România, vorbitorii sunt blocați în aceste soluții de împrumut sau denumire prin sintagme explicative; considerând că găsim acolo un indiciu al terminologiei primare, am consultat lista invențiilor brevetate de pe site-ul OSIM și am constatat că toți termenii erau de fapt mini-definiții pentru care este greu de imaginat o funcționare adecvată în discurs; cităm câteva astfel de neologisme (pentru unele am propus soluții mai convenabile, folosind descrierea invenției

furnizată de site): **dispozitiv cu afișare tactilă, Braille sau grafică, pentru perceperea, de către nevăzători, a informației de pe un ecran de calculator** (propunere: **mouse Braille**), **sistem de comunicație duplex, cu apelare cu tonuri DTMF și selectare electronică a postului apelat** (duplex DTMF cu selectare a apelatului), **prin intermediul unor câmpuri magnetice** (propunere: **transformator mișcare rectilinie alternativă în mișcare de rotație**), **element de construcție, tip țiglă pentru acoperișuri, din materiale termoplastice recuperate și procedeu de obținere a acestuia** (propunere: **termoțiglă, țiglă termoplastică**), **dispozitiv manual pentru bascularea brațului la autospeciale echipate cu cabină rabatabilă.**

---

¹ Prouvost, J., Sablayrolles, J.-F., Les néologismes, Paris, PUF, 2003.

² Ahlsved, S., „Die Entwicklung der Sprache des elektrischen Nachrichtenverkehrs als Parallele zur technischen Entwicklung”, *Der Ginkgobaum — Germanistisches Jahrbuch für Nordeuropa*, 1988, pp. 37-42, citat de Møller, B., „À la recherche d'une terminochronie” in *Meta*, vol. 43, nr. 3, 1998.

³ Hermans, A., Vansteelandt, A., „Néologie traductive” in *Terminologies nouvelles*, no 20, décembre 1999 („Nouveaux outils pour la néologie”), pp. 37-42.

⁴ Guilbert, L., *La créativité lexicale*, Paris, Larousse, 1975.

⁵ Thoiron, Ph., Arnaud, P., Béjoint, H., Boisson, Cl., „La notion d'arhi-concept et l'opération de dénomination”, in *Meta*, vol. 41, nr. 4, 1996.

⁶ Am auzit chiar „**E un fișier pe care o să-l dălesc, ... pe acesta îl dilim...**”, deci de la **to delete**, cu mari modificări, dar, de ce oare? preferat românescului **a șterge, a dili**.

⁷ Într-un document elaborat de Ministerul Mediului și Gospodăririi Apelor privind tratarea deșeurilor aflăm că există **instalații de compost** (a se înțelege **instalații de tratare a compostului**), dar și **de compostare** (ambele soluții justificate: prima deoarece există și **instalații de biogaz** și a doua deoarece putem stabili o echivalență conceptuală **tratare a compostului=compostare**); după un paragraf în care sunt folosiți acești termeni, ni se propune și o schemă a instalației a cărei legendă este, surpriză!, **stație de compostare**.